

SYLABUS PRZEDMIOTU/MODUŁU ZAJĘĆ*

1.	Nazwa przedmiotu/modułu w języku polskim oraz angielskim Archeologia Powszechna – Wczesne średniowiecze/The Archaeology of the Early Middle Ages
2.	Dyscyplina archeologia
3.	Język wykładowy polski
4.	Jednostka prowadząca przedmiot Wydział Nauk Historycznych i Pedagogicznych
5.	Kod przedmiotu/modułu 22-AR-S1-01-APWSr
6.	Rodzaj przedmiotu/modułu (<i>obowiązkowy lub do wyboru</i>) obowiązkowy
7.	Kierunek studiów (specjalność/specjalizacja) archeologia
8.	Poziom studiów (<i>I stopień, II stopień, jednolite studia magisterskie, studia doktoranckie</i>) I stopnia
9.	Rok studiów (<i>jeśli obowiązuje</i>) III rok
10.	Semestr (<i>zimowy lub letni</i>) zimowy
11.	Forma zajęć i liczba godzin wykład 30 godzin, konwersatorium 30 godzin, laboratorium 10 godzin
12.	Wymagania wstępne w zakresie wiedzy, umiejętności i kompetencji społecznych dla przedmiotu/modułu - w zakresie wiedzy: 1) podstawowa wiedza o miejscu i znaczeniu archeologii w systemie nauk oraz jej specyfiki przedmiotowej i metodologicznej; 2) znajomość podstawowych pojęć i terminologii stosowanych w archeologii oraz w innych naukach humanistycznych, szczególnie historii i antropologii kulturowej (wiedza uzyskana na I i II roku studiów licencjackich na kierunku archeologia) - w zakresie umiejętności: 1) umiejętność samodzielnego zdobywania wiedzy, 2) umiejętność merytorycznego argumentowania z wykorzystaniem poglądów różnych autorów oraz formułowanie wniosków. - w zakresie kompetencji: wykazywanie niezależności i samodzielności w myśleniu; zrozumienie i szacunek wobec prawa innych do podejmowania odmiennych decyzji i formułowania odmiennych wniosków. Przygotowanie do merytorycznej i prowadzonej z szacunkiem do oponenta dyskusji naukowej.
13.	Cele przedmiotu Poznanie zjawisk kulturowych we wczesnym średniowieczu na obszarze Polski i Europy Środkowowschodniej w szerokim kontekście europejskich wydarzeń historycznych oraz procesów gospodarczych i społecznych.

14.	Treści programowe Wykład: 1. Pojęcie, podział i przedmiot archeologii wczesnego średniowiecza – zakres chronologiczny, problem definicji pojęcia „wczesne średniowiecze” i odmienna jej wartość semantyczna w różnych krajach europejskich; „archeologia” wczesnego średniowiecza a „historia” wczesnego średniowiecza 2. Archeologia wczesnego średniowiecza w Polsce i krajach środkowoeuropejskich – stan badań i charakterystyka placówek naukowych 3. Kultura merowińska i karolińska oraz zachodnie oddziaływania kulturowe na Słowiańszczyznę w VIII i IX w. 4. Awarowie i kultura Keszthely. Zabytki awarskie i blatnicko-mikulczyckie na ziemiach polskich 5. Bałtowie i ludy ugrofińskie 6. Węgrzy w Europie Środkowej. Elementy kultury wczesnowęgierskiej w Polsce południowej 7. Wczesnośredniowieczna Skandynawia. Relacje skandynawsko-słowiańskie 8. Etnogeneza Słowian (przedstawienie polemiki pomiędzy zwolennikami koncepcji autochtonicznej oraz allochtonicznej). Kultura wczesnosłowiańska 9. Słowiańszczyzna Zachodnia – Państwo Wielkomorawskie (historia i kultura materialna; elementy kultury wielkomorawskiej w Polsce) 10. Państwo czeskich Przemysławów we wczesnym średniowieczu (historia, rozwój kulturowy, wpływ na obszary ościenne). 11. Podziały plemienne Słowiańszczyzny Zachodniej (dyskusja historyków, językoznawców i archeologów). Znaczenie archeologii w badaniach nad wczesnośredniowieczną geografą plemienną 12. Kultura materialna Polski wczesnopiastowskiej 13. Słowianie Wschodni i Południowi – percepcja elementów kultury bizantyńskiej 14. Słowiańszczyzna – kraina grodów. Architektura militarna Słowian we wczesnym średniowieczu Konwersatorium: Prezentacja kultury Słowiańszczyzny wczesnośredniowiecznej, ze szczególnym uwzględnieniem ziem polskich, a zwłaszcza Śląska i krain sąsiednich, na szerszym europejskim tle porównawczym. Prezentacja podstawowych przemian zachodzących we wczesnośredniowiecznej Europie. Zagadnienia realizowane na konwersatorium: 1. Etnogeneza Słowian (przedstawienie polemiki pomiędzy zwolennikami koncepcji autochtonicznej oraz allochtonicznej). Kultura wczesnosłowiańska 2. Europa w VII-VIII w. Przemiany polityczno-kulturowe 3. Słowiańszczyzna Zachodnia – Wielkie Morawy (historia i kultura materialna; elementy kultury wielkomorawskiej w Polsce) 4. Podziały plemienne Słowiańszczyzny Zachodniej (dyskusja historyków, językoznawców i archeologów). Znaczenie archeologii w badaniach nad wczesnośredniowieczną geografą plemienną 5. Skandynawia we wczesnym średniowieczu, historia i przyczyny ekspansji (terytorialnej, handlowej, etc.) Skandynawów 6. Kształtowanie się państw w Europie Środkowej 7. Kultura materialna Polski wczesnopiastowskiej i przemiany społeczno-polityczne w dobie pierwszych Piastów 8. Kultura duchowa Słowian, początki chrześcijaństwa na ziemiach polskich 9. Kształtowanie się gospodarki wczesnośredniowiecznej Europy 10. Oddziaływania kulturowe obszarów ościennych na Słowiańszczyznę/rytm przemian kulturowych w odniesieniu do dalekosiężnych kontaktów handlowych

	Laboratorium: 1. Kultura materialna VI-VIII wieku. Prezentacja zabytków charakterystycznych dla tego okresu. Omówienie ich funkcji i podstaw datowania. Kontrowersje wokół datowania niektórych zabytków. Przemiany w kulturze materialnej tego okresu 2. Kultura materialna IX- 1. poł. wieku. Prezentacja zabytków charakterystycznych dla tego okresu. Omówienie ich funkcji i podstaw datowania. Kontrowersje wokół datowania niektórych zabytków. Przemiany w kulturze materialnej tego okresu. Strefy kulturowe i problem oddziaływań obcych. 3. Kultura materialna X-XI/XII wieku. Prezentacja zabytków charakterystycznych dla tego okresu. Omówienie ich funkcji i podstaw datowania. Zwrócenie uwagi na pojawienie się szeregu nowych zabytków wraz z omówieniem przyczyn zmian zachodzących w kulturze materialnej tego okresu. 4. Kultura materialna XII-XIII wieku. Prezentacja zabytków charakterystycznych dla tego okresu. Omówienie ich funkcji i podstaw datowania. Zwrócenie uwagi na pojawienie się szeregu nowych zabytków wraz z omówieniem przyczyn zmian zachodzących w kulturze materialnej tego okresu.	
15.	Zakładane efekty uczenia się Ma uporządkowaną wiedzę z zakresu archeologii prehistorycznej, historycznej, antycznej Ma podstawową wiedzę o powiązaniach archeologii z dziedzinami i dyscyplinami naukowymi, które są podstawą rozwijanych na ich gruncie specjalności, jak np. archeologia środowiskowa (bioarcheologia), archeologia podwodna, archeologia architektury, konserwacja zabytków archeologicznych Posiada podstawową wiedzę pozwalającą na analizę i interpretację źródeł archeologicznych oraz innych wytworów cywilizacji, przydatnych dla poznania danej epoki w dziejach ludzkości Ma elementarną wiedzę dotyczącą form dyskursu naukowego z zachowaniem norm etycznych Potrafi wyszukiwać, analizować, oceniać, selekcjonować i użytkować informacje z wykorzystaniem różnorodnych źródeł i metod Potrafi rozpoznać różne rodzaje wytworów kultury właściwych dla studiowanej dyscypliny oraz przeprowadzić ich krytyczną analizę i interpretację z zastosowaniem typowych metod badawczych, w celu określenia ich treści i znaczeń, w tym przynależności chronologiczno-kulturowej oraz funkcji Posiada umiejętność merytorycznego argumentowania z wykorzystaniem poglądów innych autorów oraz formułowania wniosków Ma świadomość odpowiedzialności za zachowanie dziedzictwa kulturowego	Symbole odpowiednich kierunkowych efektów uczenia się K_W04 K_W05 K_W12 K_W14 K_U01 K_U05 K_U06 K_K05

	Wykazuje niezależność i samodzielność w myśleniu, rozumiejąc i szanując jednocześnie prawo innych osób do tego samego	K_K07
	Docenia rolę nauk humanistycznych, pokrewnych i współpracujących w kształtowaniu więzi społecznych na poziomie lokalnym i ponadlokalnym	K_K08
16.	Literatura obowiązkowa i zalecana (<i>źródła, opracowania, podręczniki, itp.</i>) Godłowski K., <i>Z badań nad zagadnieniem rozprzestrzeniania Słowian w VII w. n.e.</i>, Wydawnictwo Uniwersytetu Jagiellońskiego, Kraków 1979. Kurnatowska Z., <i>Słowiańszczyzna Południowa</i>, Ossolineum, Wrocław-Warszawa-Kraków 1977. Leciejewicz L., <i>Słowianie zachodni</i>, Ossolineum, Wrocław-Warszawa-Kraków 1989. Lodowski J., <i>Dolny Śląsk na początku średniowiecza (VI-X w.). Podstawy osadnicze i gospodarcze</i>, Ossolineum. Wrocław-Warszawa-Kraków-Gdańsk-Łódź 1980. Poleski J., <i>Wczesnośredniowieczne grody w dorzeczu Dunajca</i>, Kraków 2004. Szymański W., <i>Słowiańszczyzna Wschodnia</i>, Ossolineum, Wrocław-Warszawa-Kraków 1973. Wachowski K., <i>Kultura karolińska a Słowiańszczyzna Zachodnia</i>, Studia Archeologiczne, t.23. P. Kouřil (red.), <i>Wielkie Morawy. Great Moravia</i>, Gniezno-Szczecin 2017. Kouřil P., Procházka R et al., <i>Moravian and Silesian Strongholds of the Tenth and Eleventh Centuries in the Context of Central Europe</i>, Brno 2018. Zábojník J., <i>Slovensko a avarský kaganát</i>, Bratislava 2009. Konwersatorium: Trzeciecki M. (red.), <i>Past societies</i>, vol 5., 2016, Urbańczyk P. (red. serii), Warszawa. Buko A. 2005, <i>Archeologia Polski wczesnośredniowiecznej</i>. Buko A. 2021, <i>Świt państwa polskiego</i>, Warszawa. <i>Wielka historia świata</i>, t. 4. <i>Kształtowanie średniowiecza</i>, Kraków 2005. <i>The Archaeology of Medieval Europe. Eight to Twelfth Centuries A.D.</i> 2007 (red.) James Graham Campbell i Magdalena Valor. Kara M. 2009: <i>Najstarsze państwo Piastów- rezultat przełomu czy kontynuacji? Studium archeologiczne</i>, Poznań. Kurnatowska Z. 2002. <i>Początki Polski</i>, Poznań. Urbańczyk P. 2008. <i>Trudne początki Polski</i>. Łosiński W. 2008: <i>Pomorze Zachodnie we wczesnym średniowieczu</i>. Wyrozumski J. <i>Dzieje Polski piastowskiej: (VIII wiek - 1370) / Wielka historia Polski (t. 2)</i>, Kraków. <i>Nie-Słowianie o początkach Słowian</i>, red. Urbańczyk, 2006, Poznań-Warszawa. Laboratorium Obowiązkowa: Trzeciecki M. (red.), <i>Past societies</i>, vol 5., 2016, Urbańczyk P. (red. serii), Warszawa. Poleski J., 2013: <i>Małopolska w VI-X wieku. Studium archeologiczne</i>. Kraków. Kara M. 2009: <i>Najstarsze państwo Piastów- rezultat przełomu czy kontynuacji? Studium archeologiczne</i>, Poznań. Jaworski K. 2005: <i>Grody w Sudetach</i>, Wrocław. Zalecana: Archeologia. Górny Śląsk, red. Eugeniusz Tomczak, Katowice, 2014. Pradzieje Wielkopolski, Od epoki kamienia do średniowiecza Kobusiewicz M. (red.), Poznań 2008. Sutiejsk. Gród pogranicza polsko-ruskiego w X-XIII wieku. Studium interdyscyplinarne, red. J. Kalaga, Warszawa-Pękwice, 2013.	

	Rytm rozwoju miasta na kulturowym pograniczu. Studium strefy placu Nowy Targ we Wrocławiu, red. J. Piekalski K. Wachowski, Wrocław 2018, Wratislavia Antiqua, t. 23	
17.	Metody weryfikacji zakładanych efektów uczenia się: wykład: egzamin ustny konwersatorium i laboratorium: kolokwium zaliczeniowe, dyskusja w czasie zajęć	
18.	Warunki i forma zaliczenia poszczególnych komponentów przedmiotu/modułu: wykład: egzamin ustny po uzyskaniu oceny pozytywnej z konwersatorium i laboratorium konwersatorium i laboratorium: - aktywny udział w zajęciach - czytanie zadanej literatury na zajęcia w języku polskim i angielskim - zaliczenie na ocenę pozytywną kolokwium końcowego	
19.	Nakład pracy studenta	
	forma działań studenta	liczba godzin przeznaczona na zrealizowanie danego rodzaju zajęć
	zajęcia (wg planu studiów) z prowadzącym: - wykład: 30 - konwersatorium: 30 - laboratorium: 10	70
	praca własna studenta/doktoranta (w tym udział w pracach grupowych): - czytanie wskazanej literatury: 50 - przygotowanie do egzaminu: 30	80
	łącznie liczba godzin	150
	Liczba punktów ECTS	5